

STORTINGET

Representantforslag 101 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Gina Barstad og Kari Elisabeth Kaski

Dokument 8:101 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Gina Barstad og Kari Elisabeth Kaski om å lovfeste retten til trygge pensjonsvilkår ved konkurranseutsetting av offentlige virksomheter

Til Stortinget

Bakgrunn

Når offentlig sektor privatiserer virksomheter, går det ofte ut over de ansattes lønns- og pensjonsvilkår. I anbudsrunder i offentlige virksomheter ser man ofte at det er kutt i pensjon og lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte som gjør at private aktører vinner anbud. Særlig eldre arbeidstakere kan oppleve å tape mye på dette, uten mulighet til å påvirke egne rettigheter, kort tid før pensjonsalder.

Tidligere har man sett eksempler på dette ved Rødtvet sykehjem. To 62 år gamle hjelpepleiere skulle om kort tid gå av med opptjent AFP, men på grunn av at Rødtvet ble privatisert 1. september 2014, mistet de retten til AFP og måtte belage seg på å arbeide fem år til.

Slike erfaringer er ikke uvanlige med de reglene en har i dag. AFP-ordningen i privat sektor har et absolutt krav om at man må ha arbeidet i en virksomhet med privat AFP i minst sju av de siste ni årene før man fyller 62 år, for å kunne gå av da. Dermed vil ansatte som er over 55 år, ved konkurranseutsetting, miste retten til å gå av ved fylte 62 år, med mindre det offentlige aktivt går inn og sørger for at de ansatte kompenseres. Mange ansatte vil også gå markant ned i utbetalt pensjonsbeløp. De som er under 55 år, vil også kunne tape mye.

Forskjellene er store mellom offentlig sektor og private arbeidsgivere når det gjelder pensjonssparing. Mens kommunene betaler mellom 15 og 20 pst. av lønnskostnadene til pensjon, betaler de private arbeidsgiverne mellom to og fem prosent. Dette betyr at hvor man arbeider, og om arbeidsplassen blir konkurranseutsatt eller ikke, vil ha mye å si for hvor stor pensjon man vil få utbetalt senere. Eksempler fra Fagforbundet viser at det for en god del ansatte er snakk om millionbeløp i tap når arbeidsplassen deres konkurranseutsettes.

Fordi pensjon i liten grad er tariffestet i privat sektor, vil gjentatte anbudsrunder for eksempel hvert fjerde år kunne medføre en spiral nedover, med stadig dårligere pensjonsvilkår som innsatsfaktor for å vinne nye anbud.

I flere tilfeller har man også sett at kommunestyrer har valgt å konkurranseutsette for eksempel sykehjem uten å være fullt klar over hvilke konsekvenser det ville få for de ansattes rettigheter. I Austevoll kommune måtte kommunestyret i etterkant av vedtaket om konkurranseutsetting av sykehjemmet i kommunen gripe inn og selv betale for at de ansatte det gjaldt, fikk beholde AFP-ordningen sin.

Det er uakseptabelt at ansatte som har stått lenge i yrkeslivet, i sine siste arbeidsår opplever at de mister mye av pensjonen som skulle gi en trygg og god alderdom. Men også for yngre ansatte vil manglende etterlatte- og uførepensjonsordninger, samt lav sparing til alderspensjon, gjøre framtidens pensjonstilværelse mer usikker og dårlig.

Offentlige oppdragsgivere skal ikke være med på å presse ned pensjoner, lønns- og arbeidsvilkår. Det er flere løsninger det er mulig å vurdere for å gjøre noe med dette.

Man har i dag regelverk innenfor spesifikke yrker og bransjer som regulerer dette og sikrer like pensjonsrettigheter for alle ansatte. Det finnes allerede et regelverk som gjør at sykepleiere ikke taper pensjon når deres arbeidsplasser privatiseres. Gjennom lov om pensjonsordning for sykepleiere har offentlig godkjente sykepleiere rett til den samme pensjonsordningen, uavhengig av om de arbeider i offentlig eller privat sektor.

Lov om pensjonsordning for apotekervirksomhet omfatter ansatte ved alle apotek over hele landet. Den sikrer like rettigheter for ansatte på tvers av ulike kjeder og eiere, og den sikrer at ingen mister pensjonsrettighetene sine dersom de skifter arbeidsplass til et nytt apotek. Forslagsstillerne mener at regjeringen bør se på om det er mulig å lage et regelverk tilsvarende det som sykepleierne eller de ansatte ved apotekene har, for flere offentlige tjenesteområder.

I dag regulerer lov om offentlige anskaffelser, med tilhørende forskrifter, hvilke arbeidsvilkår oppdragsgiver skal sette krav til i forbindelse med utlysning av offentlige kontrakter. Regjeringen bør vurdere om en mulig løsning kan være å ta krav om pensjonsordningens kvalitet og innhold inn i dette lovverket.

En lovendring som sikrer ansattes pensjon ved konkurranseutsetting, vil gjøre hverdagen tryggere for mange som i dag frykter for konsekvensene dersom jobben deres konkurranseutsettes. Den vil også gjøre det enklere å rekruttere til særlig helse- og omsorgssektoren, hvor det er et stort behov for personale i årene som kommer.

Å forhindre pensjonsdumping i denne sektoren vil være avgjørende for om man lykkes med det.

I Oslo gikk politikerne inn og sørget for at de to hjelpepleierne ved Rødvet sykehjem fikk lov til å gå av med pensjon likevel, men løsningen ble ikke like god for alle ansatte. I Austevoll fikk påtrykk fra lokale tillitsvalgte de lokale politikerne til å betale de tapte AFP-ordningene etter at konkurranseutsettingen var vedtatt. Det er bra når det ryddes lokalt, men man kan ikke ha et regelverk som legger opp til at det er medietrykk og politikeres ryddevilje som skal avgjøre hva slags pensjon folk ender opp med.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen foreslå en lovendring som gjør det mulig å etablere likeverdige pensjonsordninger uavhengig av driftsform, jf. sykepleierordningen, eller gir ansatte rett til å beholde minst like gode pensjonsytelser som tidligere ved privatisering av virksomhet i offentlig sektor.
2. Stortinget ber regjeringen vurdere å utvide forskrift om arbeidsvilkår i offentlige tjenestekontrakter til også å omfatte tjenstepensjon.

20. desember 2017

Solfrid Lerbrekk

Gina Barstad

Kari Elisabeth Kaski